

Реферат на тему: "Михайло Грушевський - видатний український історик. Політична та громадська діяльність Михайла Грушевського"

Михайло Грушевський

РЕФЕРАТ

на тему:

"Михайло Грушевський - видатний український історик. Політична та громадська діяльність Михайла Грушевського".

М. С. Грушевський народився 17 вересня (за ст. стилем) 1866 р. у Холмі (нині — Республіка Польща) в сім'ї вчителя. Дитячі роки проходили далеко від рідних місць (сім'я переїхала спершу в Ставрополь, а згодом на Кавказ). Проте, почуття любові до рідного краю залишалося у нього на все життя. Як писав М. С. Грушевський в "Автобіографії", "під впливом оповідань батька, що заховав тепле прив'язання до всього українського — мови, пісні, традиції, в мені рано збудилося й усвідомилося національне українське почуття, піддержуване книжками, тими рідкими поїздками на Україну, що малювалася тому в авреолі далекої "вітчини", і контрастом чужоплемінної й чужомовної "чужини".

Як голова Наукового товариства ім. Шевченка він постійно піклувався про підготовку плеяди молодих, талановитих вчених, які зробили значний внесок у розвиток українознавчих досліджень. Серед своїх учнів і послідовників М.С. Грушевський називає О.Терлецького, Д.Корейця, М.Кордубу, С.Томашівського, С.Рудницького, О.Целевича, Ю.Кміта, З.Кузеля, О.Чайківського, В.Герасимчука, О.Сушка, Ф.Голійчука, І.Джиджору, І.Кревецького, І.Крип'якевича та ін. По-різному склалися їх долі, різних світоглядних засад дотримувалися вони наприкінці свого життя. Але важливе інше — творчість кожного з них становила помітне явище в українській науці та культурі кінця XIX — першої половини XX ст.

У цей час М. С. Грушевський повернувся до своєї давньої мрії — написати книгу з історії України, яку він уявляв "короткою і загальноприступною". Реалізації цього задуму сприяв ряд обставин. У 1903 р. М. С. Грушевський одержав запрошення від Вільної російської школи в Парижі для читання курсу лекцій з історії України. На основі прочитаних лекцій вчений протягом літа 1903 р. підготував російською мовою "Очерк истории украинского народа", який, незважаючи на певні труднощі (видавці відмовляли у публікації у зв'язку з тим, що схема викладу матеріалу книги розходилася з офіційною), у 1904 р. побачив світ. Однак вчений не задовольнився лише цим варіантом. Захопившись українським і світовим мистецтвом, він, як пише, "став підготовляти видання ілюстрованої історії України, котре випустив потім, 1911 р., і воно мало великий успіх: протягом півроку розійшлося перше видання в 6 тис.

примірників, і було повторене слідом, ще з більшою кількістю ілюстраційного матеріалу". Книга користувалася великою популярністю серед читачів: у доповненому вигляді вона неодноразово перевидавалася у наступні роки.

Поєднуючи наукову роботу з культурно-освітньою, М.С. Грушевський зробив значний внесок у реорганізацію шкільної освіти в Галичині, відродження діяльності "Товариства любителів українського мистецтва" (1905), створення національного театру у Львові та організацію видавничого товариства.

Перше десятиріччя нового, XX століття внесло корективи в творче життя М.С. Грушевського. Певна демократизація всіх сфер життя в країні під впливом буржуазно-демократичної революції 1905-1907 рр. відкрила вченому можливість відвідувати багато міст Лівобережної, Слобідської та Південної України і розширити науково-організаційну діяльність.

У роки, сповнені тривалої політичної боротьби і організаторської діяльності, М. С. Грушевський не забуває про популяризацію наукових знань. У 1907 р. він видав книгу "Про старі часи на Україні", де в популярній формі виклав основні події історичного минулого українського народу.

Перша світова війна докорінно змінила життєві і творчі плани М.С. Грушевського. Царські сатрапи висунули проти нього безглузді звинувачення у шпигунській діяльності на користь Австро-Угорщини, заарештували його і, вчинивши принизливі допити, згодом відправили на заслання в Симбірськ і Казань. Лише завдяки клопотанню з боку Російської академії наук, він повернувся до Москви. Це дало змогу вченому знову зайнятися науковою роботою.

В період з березня 1917 до квітня 1918 р. М.С. Грушевський вів активну політичну діяльність як голова Центральної Ради і перший президент УНР. В цей час він чимало зробив для відродження української державності, обґрунтовуючи свої погляди у ряді публіцистичних статей та державних документів, які відзначалися прагненням автора відобразити в них суть історичного моменту.

Після гетьманського перевороту М.С. Грушевський відійшов від політичних справ. Деякий час він знаходився на нелегальному становищі у Києві, а з березня 1919 р. почався емігрантський період в житті вченого. Перебуваючи в Празі, Берліні, Женеві, Парижі та інших містах, він займався переважно науковою діяльністю: готував і публікував ряд наукових праць (в тому числі такі великі, як "З історії релігійної думки на Україні", "Початки громадянства", "З починів українського соціалістичного руху: Михайло Драгоманів і женеvський соціалістичний гурток" та ін.). За кордоном вчений організував також видання науково-політичних журналів та здійснював їх редагування. Тоді ж в Бадені, під Віднем, він займався літературознавчими дослідженнями.

Перебуваючи в еміграції, М.С. Грушевський не поривав зв'язків з Україною. Він підтримував інтенсивне листування з діячами культури і науки, уважно стежив за подіями суспільно-політичного життя, що відбувалися на рідній землі. Поступово у нього визріли думки про можливість повернення на батьківщину. Після кількох років переговорів між представниками радянських властей та М.С. Грушевським йому

нарешті дозволили в'їзд в країну (7 березня 1924 р. сім'я Грушевських була вже в Києві).

На Україну М. С. Грушевський повернувся уже як визнаний лідер в історичній науці. Він обирається академіком ВУАН (1924), очолює ряд комісій, секцій в системі академії, активно включається в її різнопланову діяльність. М.С. Грушевський працює багато і плідно: наукові інтереси зосереджуються на науковій спадщині, концепціях та поглядах М.І. Костомарова, В.Б. Антоновича, П.О. Куліша, М.П. Драгоманова. Як і в Львові, навколо М. С. Грушевського гуртуються молоді, талановиті вчені (С.Глушко, А.Глядківський, М.Карачківський, С.Шамрай, В.Юркевич, М.Ткаченко, В.Новицький), які зробили свій внесок у розвиток історичної науки України. Визнанням великих заслуг Грушевського-вченого стало обрання його в 1929 р. дійсним членом Академії наук СРСР. Однак невдовзі ситуація змінилася. Лабети сталінщини не обминули і М. С. Грушевського. Навколо нього виникла атмосфера недовіри, а то й ворожнечі. Утворилася опозиція із числа політичних діячів та вчених, яка розгорнула проти нього систематичне цькування. В березні 1931 р. М.С. Грушевський змушений був залишити Київ і переїхати до Москви. Тут його заарештували (інкримінували участь у так званому Українському національному центрі), але через деякий час звільнили. Незважаючи на вік і стан здоров'я (він практично втратив зір), М.С. Грушевський продовжує багато працювати: відвідує архіви та бібліотеки Москви, займається літературознавчою роботою. Він був ще повний наукових задумів. Та все пережите дало знати про себе. 25 листопада 1934 р. під час відпочинку та лікування у Кисловодську М.С. Грушевський помер.